

Sipos Anna Magdolna

Az információs műveltség fogalom biblio- és tudományometriai vizsgálata*

Az információs társadalom jelenségeinek kibontakozásával és térhódításával egyidejűleg globális nyelvi változások tanúi is lehetünk, amelynek eredményeként alaposan átalakult mind a köznyelv, mind pedig a tudományos kommunikációban használatos fogalmak rendszere is. Olyan új kifejezések, *terminus technicusok* honosodnak meg a különböző nyelvekben, amelyek korábban ismeretlenek voltak, és mindemellett gyakori az a jelenség is, hogy a korábbi szakkifejezések tartalma jelentősen módosul, átalakul, vagy teljesen megváltozik. Ugyanakkor az új kifejezések, módosult jelentéstartalmak közös jellemzője, hogy – a korábbi, a szavak, kifejezések meghonosodásának eddigi több évszázados folyamatától eltérően – mindössze néhány évtizedes, sőt esetenként mindössze néhány éves múltra tekintenek vissza, és tapasztalhatjuk azt is, hogy egyes, korábban oly divatos kifejezések meglehetősen tiszavirág életűekké váltak, más kifejezések pedig beépültek a mindennapi és a tudományos, szakmai diskurzusokba. Az írásunkban bibliometriai és tudományometriai szempontok alapján vizsgált fogalom is ilyen, az információs társadalom jelenségeinek leírásából eredeztethető, és méréseink alapján úgy tűnik, hogy míg az a szakmai és a tudományos fórumokon teljes létjogosultságot nyert, addig a köznyelvbe történő beépülése még várat magára. Dolgozatunkban tudományometriai és bibliometriai alaptételek és módszerek alkalmazásával az *információs műveltség* terminus technicus szakirodalomban történő megjelenését, terjedését, továbbá annak biblio- és tudományometriai aspektusait vizsgáljuk. Ugyanakkor fontos tudnunk, hogy főszereplőnk, az *információs műveltség* szakkifejezés értelmezésében a mintegy négy évtizeddel ezelőtti megjelenésének ellenére is sok a bizonytalanság, illetve mind a köznyelvben, mind pedig a különböző diszciplínákhoz kötődő szaknyelvekben eltérő tartalmakat kötünk e kifejezéshez. Tovább nehezíti a fogalom vizsgálatát, hogy a jelenség megnevezésére a különböző nyelvek esetenként azonos, esetenként pedig eltérő terminus technicust alkalmaznak.¹ A világban talán a legelterjedtebb szakkifejezés az *information literacy*, illetve annak adott nyelvre történő szó szerinti fordítása, és míg a német köznyelvben az

* A publikáció a TÁMOP-4.2.2.C-11/1/KONV 2012-0005, *Jó-lét és információs társadalom* című projekt keretében valósult meg.

¹ A szakkifejezés értelmezési problémájáról az elmúlt években világszerte és idehaza is sok közlemény jelent meg. Közel sem a teljesség igényével sorolunk fel itt néhányat: SIPOS 2008; VARGA 2008; DÖMSÖDY 2011, KOLTAY 2011, Z. KARVALICS 2012.

Informationskompetenz fogalom honosodott meg, addig a német nyelvterületen a tudományos szakirodalomban is inkább az angol nyelvű változatot használják, de arra is bőségesen található példa, hogy a két kifejezés együttesen szerepel. Magyarországon a szakirodalomban mindhárom kifejezés ismert, és ma úgy tűnik, hogy elfogadott terminus technicusként inkább az angol nyelvű (*information literacy*), illetve annak szó szerinti magyarra fordítása (*információs műveltség*) fog állandósulni.

A kutatás módszeréről

Tekintettel arra, hogy az információs műveltség kifejezés az információs társadalom hozadékaként jelent meg,² és magának a fogalomnak keletkezési ideje az 1970-es évek közepére tehető, így a tudományos szakirodalmat reprezentáló, a tudományok teljességét felölelő, valamint az egyes tudományterületekre, illetve tudományágakra, részterületekre fókuszáló releváns adatbázisok kutatásával a kifejezés jelenségei eredményesen vizsgálhatók. A világ szakirodalmi termésének reprezentációjában kiemelkedő teljességük miatt két nagy, a tudományok egészét felölelő adatbázis vizsgálatát végeztük el elsőként: a *Web of Science* (WOS)³ és a *Scopus*.⁴ Majd ezt követően a vizsgált témához való relevanciájuk alapján a *The Educational Resource Information Center* (ERIC)⁵, továbbá a *The Library, Information Science & Technology Abstracts* (LISTA)⁶ diszciplináris adatbázisokban kerestük az *information literacy* terminus technicust. A vizsgált időintervallum igazodott a fogalom megjelenésének terminusához: az 1974 és 2011 közötti időintervallumban, vagyis összesen 37 évnnyi publikációban történt a keresés. Az első két adatbázisban a tárgy- és kulcsszavak mezőit használtuk a szűréshez, ám a másik két adatbázisban már arra is kíváncsiak voltunk, hogy a mindennapi szakmai szóhasználatban milyen mértékű a fogalom megjelenése, ezért ott a teljes szövegek elemzése tűnt célravezetőnek, így az *All Text* mezőben folytattunk kutatást. Valamennyi adatbázis lekérdezése és a releváns találatok összegyűjtése 2013 januárjában és februárjában történt. Az egyes adatbázisokból nyert találati halmaz részletezőbb elemzéséhez az adatbázisok szolgáltatásaként elérhető találati halmaz-analízis lehetőségét használtuk, illetve, ahol annak részletessége nem volt megfelelő, ott a manuális elemzés módszerével éltünk. A vizsgálatok során elsősorban a kvantálható adatok összegyűjtésével és bemuta-

² Jelenlegi ismereteink szerint Paul G. Zurkowski nevéhez fűződik *Information Literacy* kifejezés első szakirodalmi előfordulása. ZURKOWSKI 1974. A fogalom értelmezésének problematikájával részletesen foglalkozó friss összefoglalást lásd DÖMSÖDY 2012.

³ WEB OF SCIENCE 2013

⁴ SCOPUS 2013

⁵ ERIC 2013

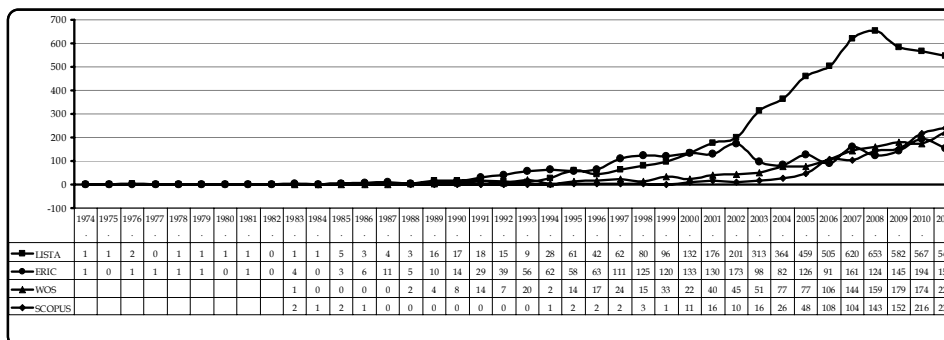
⁶ LISTA 2013

tásával igyekeztünk a fogalom bibliometriai és scientometriai jellemzőit definiálni. Ugyanakkor az egymás mellé állított adatsorok elemzésével lehetővé vált nem csupán a szám adatok, hanem a számok mögötti tartalmi, szakmai jelenségek reprezentálása is.

Az information literacy fogalom kronológiai jellemzői

Amint arról már a korábbiakban szóltunk, a fogalom első megjelenése 1974-hez köthető, ezért szakirodalmi vizsgálódásunkat is ettől az időponttól indítottuk. A kutatás keretében végzett szakirodalmi gyűjtés kronológiai elemeit az 1. számú ábrán látható grafikon és adattábla szemlélteti. Az ábrán jól látható, hogy a két releváns diszciplináris adatbázisban, az ERIC-ben és a LISTÁ-ban egyidejűleg jelent meg először a fogalom, még 1974-ben, és majd csak mintegy 10 évvel később terjedt át a kifejezés használata a két általános gyűjtőkörű adatbázisra, a WOS-ra és a Scopus-ra. Mindazonáltal az *information literacy* fogalom használata egészen az 1990-es évek második feléig, az ezredfordulóig inkább csupán lap pang, mintsem áttörő eredményeket hoz, de kétségkívül jelen van. Ez alól csupán a pedagógiai adatbázis, az ERIC kivétel, amelyben a fogalom használata már a kilencvenes évek végén meghaladja a százas nagyságrendet, majd 2002-ig további emelkedés látható, ám innentől kezdve a dinamikus emelkedési folyamat megtörik. A későbbi években az ERIC adatai a grafikonon is láthatóan belesimulnak a WOS és a Scopus adatbázis mennyiségi adataiba. Az adatok kronológiai vizsgálata azt mutatja, hogy éppen a 2002. év az a határ, amikor a pedagógiai adatbázis mintegy „elejti” a fogalom intenzív használatát, és azt a könyvtár-tudomány „veszi fel”. A fogalomnak a LISTA-adatbázisban való használata éppen ebben az évben ugrik meg, és indul hódító útjára. Ezt követően a kifejezés alkalmazása a könyvtár- és információtudományi szakirodalomban sem korábban, sem pedig más adatbázisokban nem tapasztalható dinamikus fejlődést mutat. Az azóta eltelt egy évtized alatt a vizsgált fogalom jelenléte a LISTA adatbázisban a többszörösére növekedett.

Ezek a bibliometriai jelenségek azt mutatják, hogy a kifejezés és a mögötte rejlő tevékenységek egyre inkább a könyvtár- és információtudományhoz köthetők. Mindezek mellett az is figyelemreméltó, hogy az utóbbi években, de különösen 2006-tól már nem csupán a LISTÁ-ban való szóhasználat mutat emelkedést, hanem a tudományok teljességét reprezentáló adatbázisokban is. Ezek az adatok arra engednek következtetni, hogy a terminus technicus használata átlépte a szűkebb értelemben vett pedagógiai, könyvtár- és információtudományi szakterület érdeklődési határát, és a fogalom más tudományok művelési körébe is bekerült; amint ezt majd későbbi vizsgálataink és elemzéseink is igazolják.

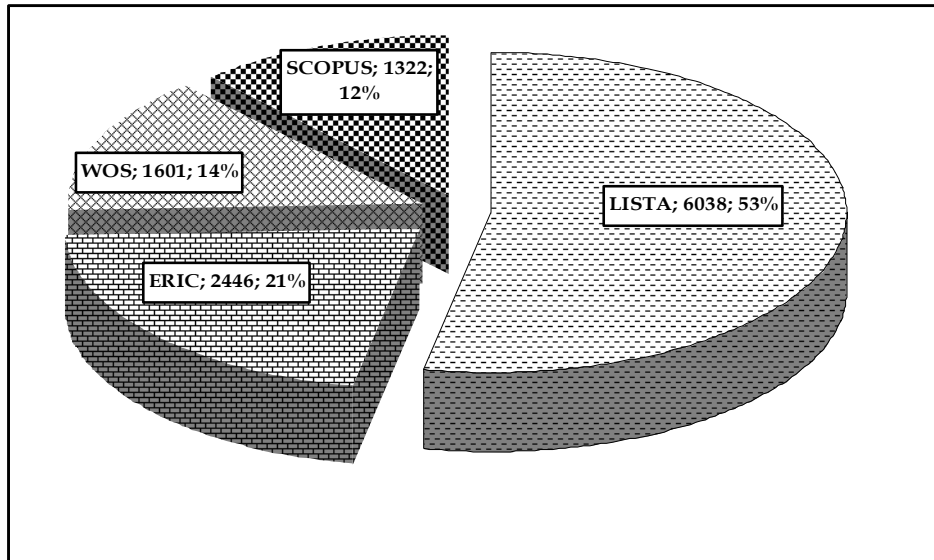

1. ábra – Az information literacy fogalom találati halmazának évenkénti megoszlása 1974 és 2011 között⁷

Az information literacy fogalom megoszlása a vizsgált adatbázisokban

A vizsgált szakirodalmi adatbázisokban 1974 óta összesen 11.407 bibliográfiai tételben található meg kutatott fogalmunk. Ugyanakkor azt is tudnunk kell, hogy találati halmazunk bőségesen tartalmaz azonos tételeket, vagyis jelentős az átfedés nagyságrendje. Mindazonáltal így is egyértelmű, hogy a két diszciplína – a könyvtár- és információtudomány, valamint a pedagógia reprezentáns adatbázisa tartalmazza a legtöbb előfordulást. Ez az elemzés is azt mutatja, hogy a fogalom által nevesített tevékenység kiemelkedő nagyságrendje, több mint fele (53%) az első diszciplínára jellemző; önmagában nagyobb e találati halmaz, mint a másik három adatbázisé. Ám a kronológiai metszet, valamint a találati halmazok adatbázisonkénti adatainak egy irányba mutatása ellenére sem állíthatjuk, hogy vizsgált szakkifejezésünk kizárólag e két szakterület kutatási körébe esne, hiszen a teljes találati halmazunk több mint negyede az általános gyűjtőkörű adatbázisokból került ki. A további adatsorok, diagramok is azt igazolják majd, hogy – a kétségkívül meglévő átfedések mellett – egyéb diszciplínák tudományos közleményei is bőségesen foglalkoznak e témával.

⁷ A WOS, a Scopus, az ERIC és a LISTA szakirodalmi adatbázisok adatai alapján a szerző összeállítása.

2. ábra – Az information literacy fogalom találati halmazának adatbázisok közötti megoszlása⁸

Az information literacy fogalom használatának megoszlása országonként

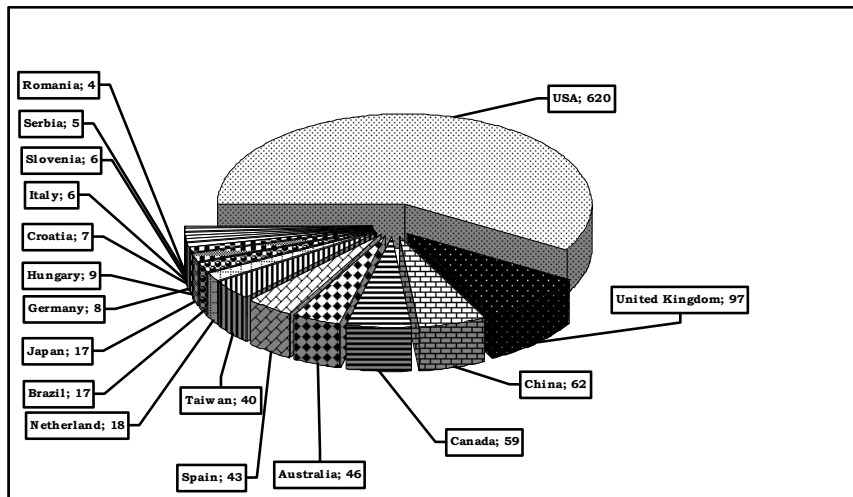
Az információs műveltség fogalom további bibliometriai elemzése jelen esetben is rámutat azokra az általános jelenségekre, amelyeket a releváns tételek további analízisének eredményeként mutathatunk be: a fogalom földrajzi elterjedésének, népszerűségének eredményei. Itt előljárójában annyit feltétlenül szükséges tisztázni, hogy mind általánosságban, mind pedig a kiemelt adatbázisok vonatkozásában érvényesek a következő állítások. Egyrészt a szakirodalmi adatbázisok meghatározóan (korábbi méréseink szerint átlagosan 92–95%-ban⁹) az angol nyelvű szakirodalmat emelik be gyűjteményükbe, másrészt a feldolgozás tekintetében a tengeren túli kiadványok dominálnak, harmadrészt pedig – és ez kapcsolatot mutat az előző két állítással –, az európai, de különösen a közép- és kelet-európai országok publikációi jelentősen alulreprezentáltak azokban. Fontos továbbá azt is kiemelnünk, hogy míg a WOS és a Scopus adatbázisokban lehetőségünk volt a találati halmaz e szempontból történő analízisére, addig sem az ERIC-ben, sem pedig a LISTÁ-ban nem állt módunkban e szempontok men-

⁸ A WOS, a Scopus, az ERIC és a LISTA szakirodalmi adatbázisok adatai alapján a szerző összeállítása.

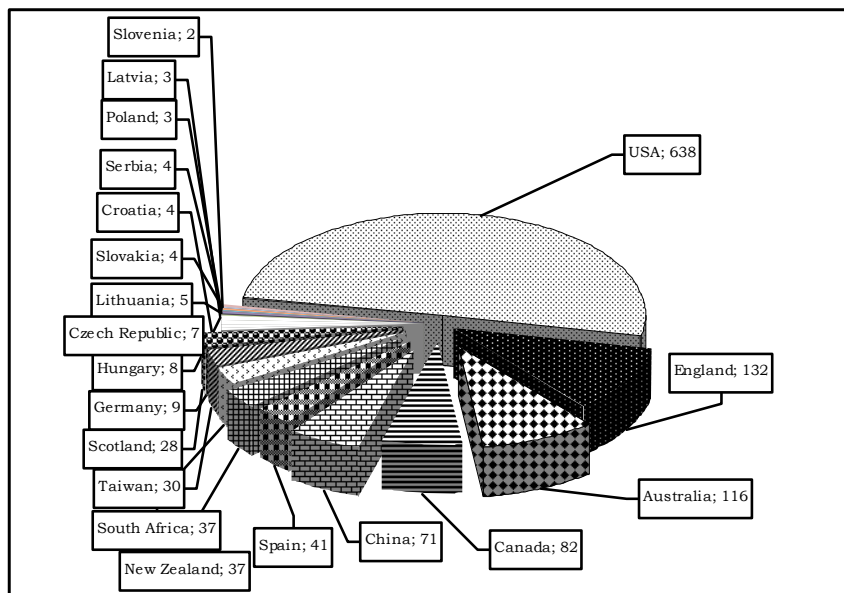
⁹ SIPOS 2012a, SIPOS 2012b.

tén vizsgálódni. Ezért az e tényezők szerinti elemzésnél az utóbbi két adatbázis esetében az országonkénti megoszlást kénytelenek leszünk mellőzni, és csak a *WOS*, valamint a *Scopus* adataira hagyatkozhatunk. Ám személyes tapasztalatainkra támaszkodva, bizton állíthatjuk, hogy a találati halmaz méretei és arányai mind az *ERIC*-ben, mind pedig a *LISTÁ*-ban hasonlóak lehetnek a másik kettőhöz.

A találati halmazok országonkénti megoszlásában mindkét adatbázis esetében azt láthatjuk, hogy az Egyesült Államok részesedése a *Scopus* esetében jelentősen, a *WOS* esetében pedig éppen meghaladja az 50 százalékot. Ezt követi az első esetben az Egyesült Királyság, a második esetben pedig Anglia, s amennyiben e két adatot összesítjük, úgy azt láthatjuk, hogy a két ország szakirodalmi termése teszi ki a releváns találatok közel kétharmadát, és a maradék egyharmadon osztoznak a világ többi országai. Ehhez az élenjáró klubhoz legközelebb áll Ausztrália, Kanada és Kína, ám ezekben az országokban szinte összehasonlíthatatlanul alacsonyabb a releváns szakirodalom, mint az Egyesült Államokban. A középmezőnyben Spanyolországot, Új-Zélandot, Dél-Afrikát, Taiwan, Brazíliát, Dániát, Japánt és még néhány más országot láthatunk. Ugyanakkor mindkét adatbázis találati halmaza azt mutatja, hogy a szakirodalmi tételek legkisebb részesedését az európai országok teszik ki, és azok együttesen sem adnak annyi találatot, mint például Kína vagy Kanada. Különösen szembeűnő Németország igen alacsony mutatója, főleg úgy, hogy az utóbbi évek eredményeként ebben az országban igen kiemelt feladatként kezelték az információs kompetenciák fejlesztését: programok egész sora volt hivatva e célok megvalósítására, saját standardokat, mutatókat dolgoztak ki. (Zárójelben feltétlenül fontos ismét megjegyeznünk, hogy a fejezet bevezetőjében említett okok miatt e számok értékelésénél figyelembe kell venni, hogy azok nem mutatnak feltétlenül egyenes arányt a szakterület művelési színvonalával.)

3. ábra – Az information literacy fogalom találati halmazának országokénti megoszlása a Scopus adatbázisban¹⁰

4. ábra – Az information literacy fogalom találati halmazának országokénti megoszlása a WOS adatbázisban¹¹

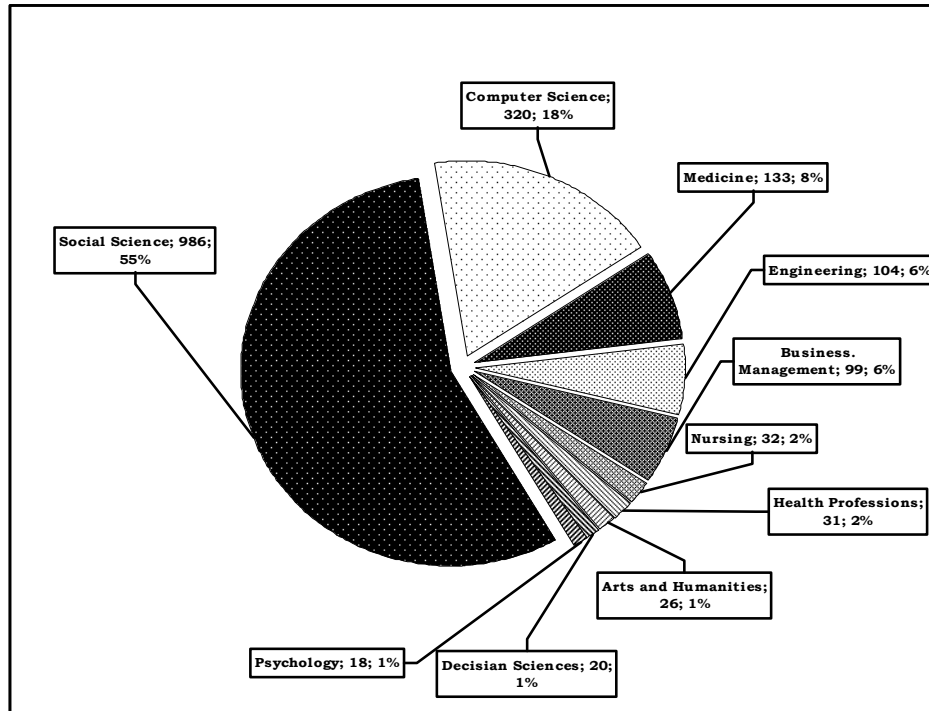
¹⁰ A Scopus szakirodalmi adatbázis adatai alapján a szerző összeállítása

¹¹ A WOS szakirodalmi adatbázis adatai alapján a szerző összeállítása

Az information literacy fogalom szakterületenkénti megoszlása

A két általános gyűjtőkörű adatbázis (*Scopus*, *WOS*) találati halmazának elemzése jó lehetőséget nyújtott arra is, hogy megvizsgáljuk, mely szakterületek szakirodalmi rendszerében milyen mértékben van jelen vizsgált fogalmunk használata. E jelenségek ábrázolásával azt szándékozunk bemutatni, hogy a témában illetékes két diszciplínán (pedagógiai, információ- és könyvtártudomány) kívül mely tudományágak, szakterületek foglalkoznak a téma tudományos igényű művelésével. E vizsgálatnál a *Scopus*, valamint a *WOS* szakterületi felosztását használtuk, elsőként a *Scopus*-ét. Az 5. számú ábrán jól látható, hogy a releváns szakirodalom jelentős mennyiségét, több mint kétharmadát a társadalomtudományok és a számítástechnika tudománya jelenti, és a maradék kevesebb, mint egyharmad oszlik meg más tudományok szakirodalmi termésében. Amennyiben ezt a maradék, alig egyharmad résznyi mennyiséget tovább vizsgáljuk, úgy azt tapasztaljuk, hogy három, az információ felhasználásában igen progresszív diszciplínában – orvostudományok, mérnöki tudományok, üzleti és menedzsment tudományok – már markánsan jelen van a fogalom használata. A többi szakterületet még éppen csak megérintette a fogalom. Ezek az adatok ismét arra engednek következtetni, hogy a fogalom használata ma már túlmutat a pedagógia, valamint a könyvtár- és információtudomány határain, a fogalom elterjedt más szakterületekben is. Tekintettel arra, hogy éppen azokban a diszciplínákban van már jelen a fogalom, amelyek tudományos információfelhasználása, és amelyeknek a tudományos újdonságok iránti fogékonysága kiemelkedő és egyben követendő mintát is jelentenek a többi szakterület számára, így talán nem járunk messze az igazságtól, amikor azt állítjuk, hogy napjainkban a fogalom szóródásának időszakát éljük.

Hasonló jelenségeket írhatunk le akkor is, amikor a másik általános gyűjtőkörű szakirodalmi adatbázis releváns találatait vizsgáljuk. A fogalom meghatározó használata ez esetben is a könyvtár- és információtudományhoz, a számítástechnikához, valamint a pedagógiához kapcsolódik. E három szakterület a teljes találati rekord mennyiségének 90%-át adja, és a többi 10% marad az egyéb szakterületeknek. Jóllehet a *WOS* más szakmai felosztással operál, mint a *Scopus*, ezért a kategóriák elnevezése, tartalma esetenként jelentősen eltér egymástól, de a vizsgált fogalom más szakterületekbe történő elterjedésének kezdeti fázisa itt is egyértelműen érzékelhető. Ebben az esetben is az információ használatában közismerten úttörő szerepet játszó diszciplínák járnak az élen: orvosi és egészségtudományok, mérnöki tudományok. Elegendő hely hiányában most nem áll módunkban e jelenség további részletezése, ám feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a későbbiekben annak kronológiai és egyéb szempontú vizsgálatával a további összefüggésekre, folyamatokra is rámutassunk majd.

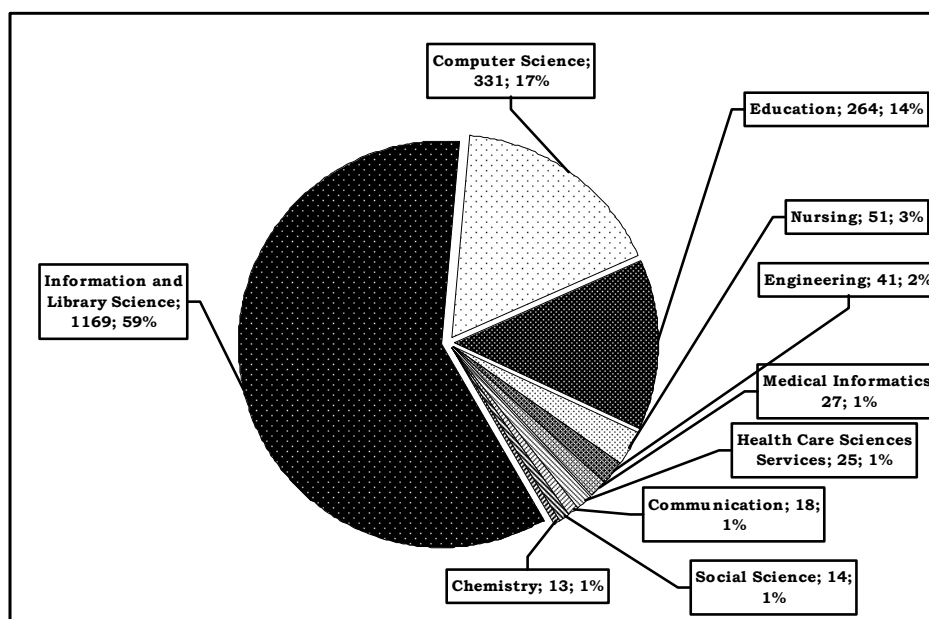
5. ábra – Az information literacy fogalom találati halmazának szakterületi megoszlása a Scopus adatbázisban¹²

A fogalom forrásonkénti vizsgálatának eredményei és értékelése

A bibliometriai vizsgálatok eredményeinek árnyalásához jelentősen hozzájárul azoknak a forrásoknak az elemzése, amelyekben a keresett fogalom meghatározóan előfordul. Az ilyen jellegű elemzések szignifikánsan mutatnak rá azokra a szakterületekre, ahol a fogalommal kapcsolatos tevékenység leginkább jellemző. Elsőként azt a két adatbázist néztük meg ebből a szempontból, amelyek főként kötődnek a fogalomhoz. Az ERIC adatbázisból nyert adatok azt mutatják, hogy az információs műveltség fogalmának használata elsősorban a könyvtári és azon belül is az iskolai könyvtári, a tudományos könyvtári, valamint a közkönyvtári tevékenységekhez köthető. Mindazonáltal az is látható, hogy a tudományos közleményeknek helyet adó források nem csupán e két szakterület periodika-terméséből származnak; a források között megtalálhatók a kutatómódszertanl foglalkozó kiadványok, a könyvtár és a média kapcsolatát elemző szériák és

¹² A Scopus szakirodalmi adatbázis adatai alapján a szerző összeállítása.

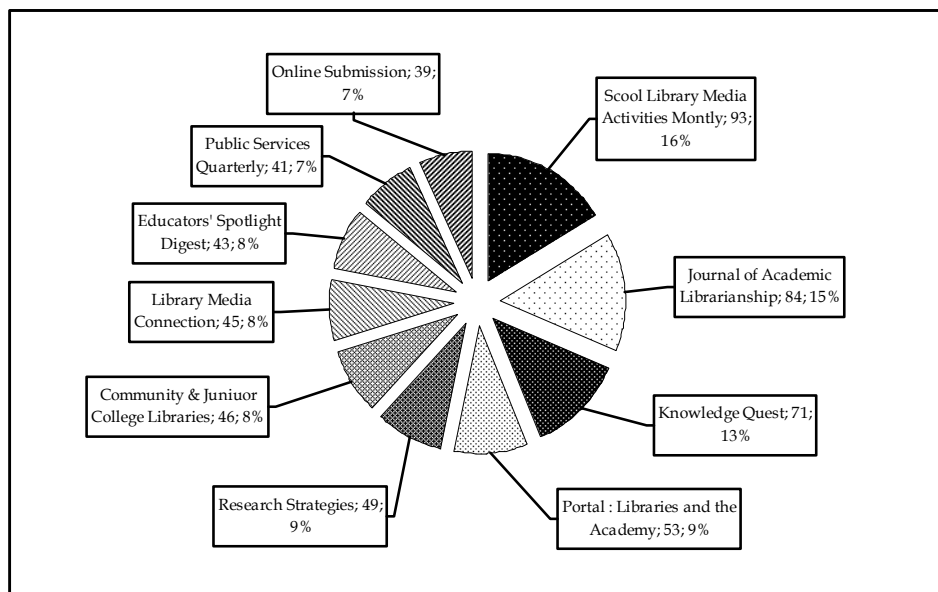
más kapcsolódó területek kiadványai is. A diagramon látható adatok csak azt a tíz legfontosabb szakirodalmi forrást mutatják, amelyben a legtöbb találat előfordult. Ám a kevesebb releváns találatot mutató forrásdokumentumok is hasonló tartalmakat mutatnak: könyvtártudományi, iskolai könyvtári és pedagógiai folyóiratokat. Ugyanezeket az arányokat látjuk akkor is, ha az információ- és könyvtártudományi szakirodalmi adatbázist vizsgáljuk: a legtöbb találati halmazt adó tíz kiadvány a könyvtártudományt és a különböző könyvtár típusokat képviseli, sőt esetenként a kiadványok címadatai egybe is esnek. Itt azonban már azt is tapasztalhatjuk, hogy az egyes könyvtári szakmai területek folyóiratai is megjelennek a források között: mint például a közgazdasági, az orvosi, továbbá a műszaki könyvtárosok fórumai, folyóiratai. Ezek az összefüggések erősítik a szakterületi megoszlás vizsgálata során is mutatkozó eredményeket: az általunk vizsgált fogalom más diszciplínákban is jelen van, jóllehet ma még főleg az adott szakterület és a könyvtártudomány interdiszciplináris metszetét képviselő fórumokon.

6. ábra – Az information literacy fogalom találati halmazának szakterületi megoszlása a WOS adatbázisban¹³

¹³ A WOS szakirodalmi adatbázis adatai alapján a szerző összeállítása.

A két releváns diszciplína szakirodalmát reprezentáló adatbázisok mellett érdemesnek tartottuk a Scopus, valamint a WOS hasonló szempontú vizsgálatát is. Ez az elemzés arra mutatott rá, hogy e két adatbázisban is főként az információ- és könyvtártudomány publikációi tartalmazzák a legtöbb találatot, de mellettük igen jelentős mennyiségű a más szakterületeket képviselő kiadványokban fellelhető találat is, mint például az orvosi és az egészségtudományi, a kémiai és a biológiai információk, továbbá a kormányzati információk rendszerével foglalkozók, valamint az információmenedzsment szakfolyóiratai.

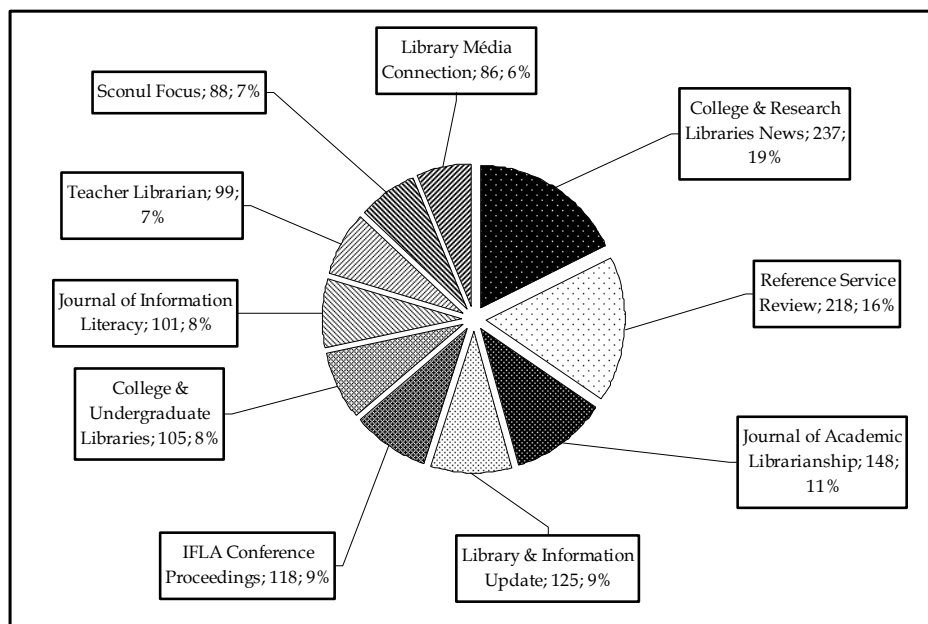
7. ábra – Az information literacy fogalom találati halmazának forrásonkénti megoszlása az ERIC adatbázisban.¹⁴

Az *information literacy* fogalom kulcsszó-kapcsolatai a SCOPUS adatbázisban

Mind a bibliometriai, mind pedig a scientometriai adatok értelmezésének fontos részét képezi, hogy egy adott kifejezés milyen fogalmi rendszerben jelenik meg, hogyan írhatók le annak fogalmi kapcsolatai, kapcsolódásai. Ezért ebből a szempontból is szükségesnek tartottuk vizsgálni az *information literacy* terminus technicust. Ám erre az elemzésre csupán egyetlen adatbázis, a *Scopus* találati

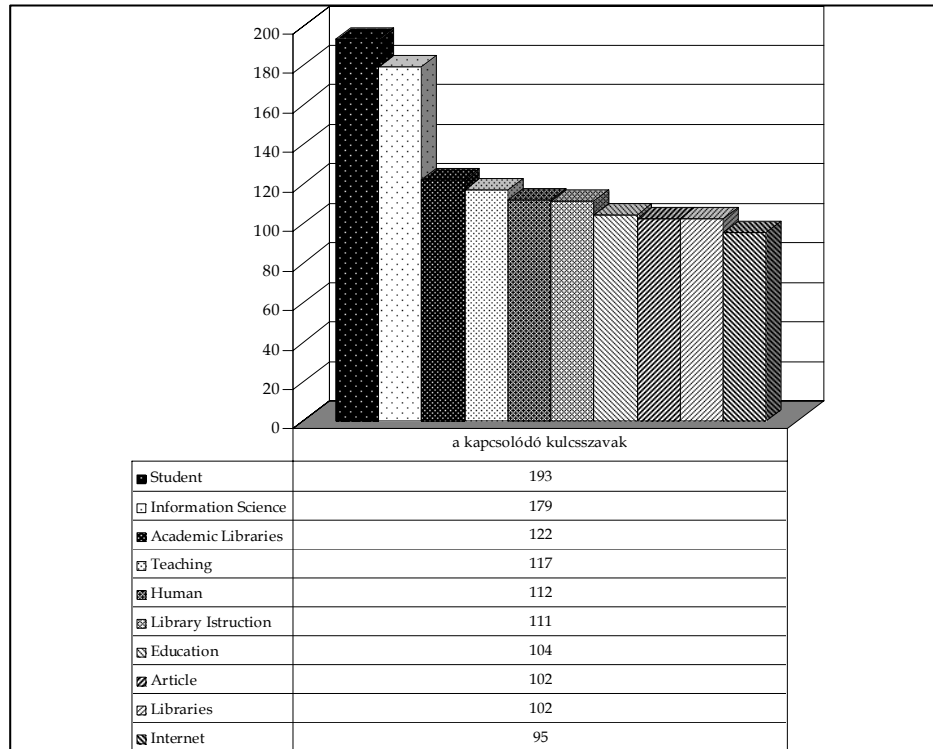
¹⁴ Az ERIC szakirodalmi adatbázis adatai alapján a szerző összeállítása

halmazának analízisének volt lehetőség, a többi adatbázis esetében ez a szempont nem volt érvényesíthető. A kulcsszó-kapcsolatok vizsgálata esetében azokat rendeztük diagramba, amelyek a legtöbb tíz fogalmi relációt mutatják. Az első eredmények egyáltalán nem hoztak meglepetést. A leggyakoribb kulcsszó-kapcsolatot a következő fogalmakkal mutatja szakkifejezésünk: *student, information science, academic libraies, teaching, human, library instruction, education, libraries* és *internet*. Jóllehet, már ezek között is található olyan kifejezés – a *human terminus technicus* –, amely az eddig megszokott tematikákon (pedagógia, könyvtártudomány) túlmutat, ám amennyiben túllépünk a leggyakoribb fogalmakon, úgy azt láthatjuk, hogy vizsgált kifejezésünk jelentős kulcsszó-kapcsolatokat mutat a mérnöki képzéssel, a tudományos kutatással, az információk disszeminációjával, a tantervi és a tanügyi tervezéssel, az értékeléssel, az egészségügyi és gondozási szakemberek képzésével, az információmenedzsmenttel, a kooperáció kérdéseivel, továbbá az e-learninggel is. Ezek a relációk újabb bizonyítékai annak, hogy a szakkifejezés már más szakterületek vizsgálódási területeit is érinti.

8. ábra – Az *information literacy* fogalom találati halmazának forrásonkénti megoszlása a LISTA adatbázisban¹⁵

¹⁵ A LISTA szakirodalmi adatbázis adatai alapján a szerző összeállítása.

9. ábra – Az *information literacy* fogalom kulcsszó kapcsolatai a SCOPUS adatbázisban¹⁶

Összegzés

Az információs társadalom kibontakozásának és érvényesülésének kísérőjelenségeként feltűnt *információs műveltség* szakkifejezés annak ellenére, hogy a fogalom története mindössze néhány évtizedes múltra tekint vissza, máris jelentős teret hódított a tudományos tevékenységben, illetve az azt tükröző szakirodalomban. Vizsgálatunk eredményei azt mutatják, hogy jóllehet a téma kutatása, illetve maga a terminus technicus elsősorban az információ- és könyvtártudományi, valamint a pedagógiai tudományokra, továbbá azok szakirodalmára jellemző, ám az utóbbi évtized fejlődési tendenciájában a fogalom használata átlépte e diszciplínák határait, és fokozatosan elterjed más szakterületek művelésében is. E jelenség kívánatos és öröndetes, hiszen az *information literacy* kialakítása számos komplex képesség együttes alkalmazásának készségét jelenti,

¹⁶ A SCOPUS szakirodalmi adatbázis adatai alapján a szerző összeállítása.

amelynek nem csupán a két kitüntetett szakterület kutatási tevékenységében és művelésében van helye. Ellenkezőleg! Olyan kulcskompetenciáról van szó, amely az egyén életminőségét mind a szakmai, mind a közösségi, mind pedig a magánéletében már ma is alapvetően meghatározza. Az információs társadalmi életforma további elterjedésével és jelenségeinek növekedésével e folyamat bizonyára tovább erősödik majd. Éppen ezért az egyén életének különböző szinterein megjelenő információs kompetencia-igények csak abban az esetben lehetnek relevánsak, ha azok kialakítása és fejlesztése is az egyén teljes életére, annak minden színterére és tevékenységi körére megfelelő differenciáltsággal kiterjed. Ezt erősíti az UNESCO *Information for All Programme* (IFAP) célkitűzése is, amely az információs műveltséget alapvető emberi jogként határozza meg.¹⁷

FORRÁSOK

- ERIC 2013 Institute of Education Sciences: The Education Resources Information Center 2013. (<http://www.eric.ed.gov/>) [2013.05.07.]
- LISTA 2013 EBSCO Publishing: The Library, Information Science & Technology Abstracts 2013. (<http://www.ebscohost.com/academic/library-information-science-technology-abstracts-lista>) [2013.05.07.]
- SCOPUS 2013 Elsevier Company: Scopus 2013. = <http://www.scopus.com/home.url>) [2013.05.07.]
- WEB OF SCIENCE 2013 Thomson Reuters Company: Web of Science 2013. (http://thomsonreuters.com/products_services/science/science_products/a-z/web_of_science/) [2013. 05. 07.]

IRODALOM

- CATTS-LAU 2008 CATTS, Ralph – LAU, Jesus: Towards Information Literacy Indicators. Paris: UNESCO, 2008 (<http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001587/158723e.pdf>) = CATTS, Ralph – LAU, Jesus: Az információs műveltség indikátorai felé, 2008. (http://olvasas.opkm.hu/Plugins/Interactive/Media/381/media/unesco_indicators.pdf) [2013.07.10.]
- DÖMSÖDY 2011 DÖMSÖDY Andrea: Az információs műveltségről alkotott nézetek = *Könyvtári Figyelő*, 57. (2011):1. (<http://ki.oszk.hu/kf/2011/04/az-informacios-muveltssegrol-alkotott-nezetek/>) [2013.05.11.]

¹⁷ CATTS-LAU 2008, VARGA 2011.

- DÖMSÖDY 2012 DÖMSÖDY Andrea: Az információs műveltségről való gyermeki gondolkodás. Doktori (PhD) értekezés. (Kézirat). Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Neveléstudományi Doktori Iskola, 2012.
(http://www.domsodyandrea.hu/sites/default/files/doktori_diszertacio_domsody_0.pdf) [2013.05.18.]
- Z. KARVALICS 2012 Z. KARVALICS László: Információs kultúra, információs műveltség – egy fogalomcsalád értelme, terjedelme, tipológiája és története. = *Információs Társadalom*, 12. (2012):1. 7–43.
- KOLTAY 2011 KOLTAY Tibor: Információs műveltség. Adalékok egy sokarcú fogalom fejlődéstörténetéhez = *Könyv és Nevelés*, 13. (2011):2.
(<http://olvasas.opkm.hu/Plugins/KonyvEsNeveles/index.php?view=articlePrint&id=1209>) [2013.05.11.]
- SIPOS 2008 SIPOS Anna Magdolna: Információs kompetencia – realitás vagy frázis? = *Tudásmenedzsment*, 9. (2008):2. 8–20.
- SIPOS 2012a SIPOS Anna Magdolna: Academic Handicap on the Academic Potential of the Central and Eastern European Region. In: *Társadalomföldrajzi kihívások a XXI. század Kelet-Közép Európájában 1-2. / Social'no-geografični vikliki u Shidno-Central'nij Evropi na počatku XXI stolitâ : mižnarodna naukova geografična konferenciâ / Social geographical challenges in the Eastern Central Europe of the XXI. century. Nemzetközi földrajzi konferencia / International Geographical Conference. Szerk. BERGHAUER, S. et al. Beregszász, 2012. 386–393.*
- SIPOS 2012b SIPOS Anna Magdolna: Science metrics and informetrics approaches to organizational and management science. = *Közép-Európai Közlemények*, 4. (2012):4. 25–35.
- VARGA 2008 A 21. század műveltsége: E-könyv az információs műveltségről. Szerk. VARGA Katalin. Pécs, 2008. [online]
= <http://mek.oszk.hu/06300/06355> [2013.05.11.]
- VARGA 2011 VARGA Katalin: Az információs műveltség mint szemléletmód. In: *A kultúra anatómiája, a kultúra anatómusa. Tanulmánykötet a 65 éves Agárdi Péter tiszteletére. Szerk. SIPOS Anna Magdolna – ZALAY Szabolcs – SZENTIRÁNYI Zita. Pécs, 2011.*
- ZURKOWSKI 1974 ZURKOWSKI, Paul G.: The Information Service Environment Relationships and Priorities. Related Paper No. 5., 2004.
(<http://www.eric.ed.gov/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accno=ED100391>)[2013.05.06.]